

OD REDAKCJI

W zeszycie „Przeglądu Socjologicznego”, który przedstawiamy naszym czytelnikom i czytelnikom, podejmujemy rozważania na temat storytellingu. Zjawisko to omawiane jest w międzynarodowej literaturze naukowej niezwykle szeroko: jako kierunek, perspektywa badawcza, metoda strukturyzowania wywiadów, technika badawcza i analityczna, sposób dekonstrukcji tekstów kultury i dzieł sztuki czy technika opowieści osadzona w kontekstach kulturowych i realizowana za pomocą różnorodnych mediów. W centrum rozważań zawartych w niniejszym tomie stoi pytanie o to, jak opowieść może służyć socjologii, a socjologia opowieści.

Opowiadanie historii (ang. *storytelling*) stanowi umiejętność, która w sposób szczególny wyróżnia człowieka na tle innych gatunków, wyraźniej nawet niż samo posługiwanie się językiem. Jest pierwotną formą nauczania kolejnych pokoleń, z którą człowiek spotyka się od najmłodszych lat. Opowieści mają zatem znaczenie wykraczające poza rozrywkę. Książki, fotografie, filmy czy gry są integralną częścią dyskursów kulturowych, w które jesteśmy głęboko wplątani, przyczyniając się do kształtowania naszych przekonań o świecie. Opowieść może wyjaśniać zasady funkcjonowania rzeczywistości, przedstawiając odbiorcom reguły życia społecznego i dostarczając wskazówek, jak w nim działać oraz stawiać czoła wyzwaniom. Komunikacja, rozumiana w tym szerokim kontekście, jest aspektem ludzkiego życia, który oferuje badaczom i badaczkom nieograniczone możliwości analizy.

Dział artykułów otwiera tekst Arkadiusza Kołodzieja, w którym autor, opierając się na teorii Pierre’a Bourdieu, omawia storytelling, jako uniwersalną formę komunikacji, przenikającą i rozmywającą granice różnych pól. W tym kontekście zastosowanie storytellingu może stanowić zarówno szansę, jak i zagrożenie w walce o pozycję i zasoby, wpływając na granice poszczególnych pól. Elżbieta Nieroba omawia zmiany klimatyczne, które nie są wyłącznie problemem technicznym, lecz także kryzysem kultury i wyobraźni. Autorka analizuje, jak narracje muzealne próbują zakwestionować antropocentryczne podejście do natury i jakie podejmują wysiłki, aby opowiadać o niej w nowy sposób. Bożena Tołwińska skupia się na potencjale storytellingu jako metody wspierającej kierowanie szkołą jako organizacją uczącą się. Wskazuje również na różnorodne możliwości wykorzystania opowieści w rozwoju zarówno indywidualnym, jak i całych organizacji, ze szczególnym uwzględnieniem szkół. Na przykładzie *The quiet year* Maciej Białous analizuje możliwości i ograniczenia wykorzystania gier

narracyjnych w badaniach nad społecznymi wyobrażeniami przyszłości i zagrożeń cywilizacyjnych. Autor wskazuje na duży potencjał tego rodzaju badań, podając przykłady analiz relacji zachodzących między graczami; podkreśla również konieczność kontroli zmiennych i dbałości o etykę. Aleksandra Nowakowska-Kutra i Agnieszka Jeran przedstawiają wyniki analizy jakościowej opowieści kobiet, które w latach 2020–2021 wypełniły kwestionariusz „Głos Matek” Fundacji Rodzić po Ludzku. Analizowane przez autorki historie ujawniają przypadki przemocy podczas porodu w Polsce. Proces współtworzenia narracji rozważa Izabela Kamińska-Jatczak na podstawie badań partycypacyjnych prowadzonych w latach 2023–2024 z rodzicami zagrożonymi przekazaniem dzieci do pieczy zastępczej lub ich odebraniem. Autorka uwzględnia zasoby narracyjne, uwarunkowania etyczne oraz różne metody i formy przekazu, takie jak fotogłos i storytelling audiowizualny. Kalina Kukielko i Krzysztof Tomanek analizują natomiast projekt *Safer here* kanadyjskiej fotografi Rity Leistner, który dokumentuje życie kobiet przetrzymywanych w bagdadzkim szpitalu psychiatrycznym, ukazując ich walkę o przetrwanie i godność. Autorzy, wykorzystując storytelling i elementy analizy wizualnej, zwracają uwagę na rolę artystów w tworzeniu i przedstawianiu historii wojennych.

Dział artykułów uzupełnia tekst Daniela Wicentego. Tematyka tego artykułu nie dotyczy storytellingu, choć warto zauważyć, że stała się podstawą niejednej opowieści. Autor bowiem przedmiotem swoich rozważań czyni relacje pomiędzy tajnymi współpracownikami a Służbą Bezpieczeństwa PRL, zakorzeniając je w mikrosocjologii Georga Simmla, Randalla Collinsa oraz Ervinga Goffmana.

W dziale recenzji Kalina Kukielko omawia zbiorową monografię pod redakcją Toma Vine’a i Sarah Richards *Stories, storytellers, storytelling*, prezentującą miejsce i rolę storytellingu we współczesnych naukach społecznych, natomiast Marek Czyżewski komentuje esej Byung-Chul Hana, *Kryzys narracji*, krytycznie odnoszący się do fenomenu storytellingu.